

Asia: VN/5386/2020

Lausuntopyyntö ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet

Ovatko strategiset tavoitteet kokonaisuutena realistisia ja ovatko ne vaikuttavia?

Valtiovarainministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimiston lausuntoa ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi julkiselle hallinnolle.

Valtiovarainministeriön asettama Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanke (TiHA) toimeenpanee hallitusohjelman tavoitetta edistämällä julkisen hallinnon tiedon entistä laajempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä koko yhteiskunnassa. Nyt lausuttavana oleva ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista koskee julkisen hallinnon toimijoita. Strategiset tavoitteet on jaettu neljään eri teemakokonaisuuteen: 1) Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö, 2) strategia ja toiminta, 3) tiedon hallinta ja 4) mahdollistajat.

Tavoitteita voidaan pitää kokonaisuutena realistisinä, vaikuttavina ja myös kannatettavina. Vaikka henkilötietojen suoja on tavoitteissa huomioitu, on syytä korostaa yleisen tietosuoja-asetuksen ja muu henkilötietolainsäädännön merkitystä tietomarkkinoiden toimivuuden mahdollistajana. Julkisen sektorin tiedon hyödyntäminen ja avaaminen edellyttää riittäviä henkilötietojen suoja mekanismeja.

Teema 1: Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö

Ovatko teeman 1 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Teeman 1 (ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö) päätavoitetta 1.2, jonka mukaisesti selkeytetään lait, asetukset ja määräykset sekä periaatteet ja linjaukset yhdenmukaisiksi mahdollistamaan tiedon tehokkaampi hyödyntäminen, voidaan pitää realistisena ja toimeenpantavissa olevana.

Tässä yhteydessä tulee pitää mielessä, että julkisen hallinnon henkilötietojen toissijaisen käytön (muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen) käsittelyn perustasta on säädettävä laissa

yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tällaisessa lainsäädännössä on määriteltävä yhteensopivat käsittelyntarkoitukset ja sen on muodostettava demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Päätavoitetta 1.2 tukemaan kuvatus alataavoitteen, jonka mukaan lainsäädäntö ja määräykset velvoittavat avaamaan kaikki julkisin varoin tuotetut julkisen hallinnon tietoaineistot, uudelleen muotoilua olisi syytä harkita. Sen sijaan, että velvoitetaan avaamaan mikäli sitä ei estä joku perusteltu syy (esim. tieto salassa pidettävää, tietosuoja, tietoturva, immateriaalioikeudet), tulisi toimijoita velvoittaa suunnittelemaan avaaminen niin, että siinä huomioidaan kyseiset suojattavat intressit ja oikeudet. Oikealla suunnittelulla tiedon avaamista voidaan toteuttaa, kunhan varmistetaan ettei avaaminen vaaranna näitä oikeuksia ja intressejä. Esimerkiksi yleinen tietosuoja-asetus ja muu tietosuojalainsäädäntö ei ole avaamisen este, vaan nimenomaan sen mahdollistaja kunhan suunnittelu tehdään lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Teema 2: Strategia ja toiminta

Ovatko teeman 2 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Teeman 2 (strategia ja toiminta) päätavoite 2.5., jonka mukaan tietoa käytetään vastuullisesti ja väärän tiedon levittämistä yhteiskunnassa torjutaan, on erityisen kannatettava. Tiedon käsittelyn riskien hallinnan tulee olla kattavaa. Alataavoitetta, jonka mukaan organisaatioissa on käyttöoikeuksien määritely, mihin niiden tietoja saa käyttää tai yhdistää, voisi laajentaa poistamalla maininnan käyttöoikeuksista. Käyttöoikeudet ovat vain yksi keino määritellä ja rajata tiedon käsittelyä.

Teema 3: Tiedon hallinta

Ovatko teeman 3 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Erityisen kannatettavana voidaan pitää teeman 3 (tiedon hallinta) päätavoitetta 3.5., jonka mukaan tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu turvalliset käytännöt. Tiedon turvallisen avaamisen yhteisissä periaatteissa ja ohjeissa tulee huomioida yleisen tietosuoja-asetuksen ja muun tietosuojalainsäädännön vaatimukset täysimääräisesti. Tämä koskee myös oikeutta vaikuttaa itseään koskevien tietojen käsittelyyn. Erityistä huomioita tulee kiinnittää tietojen yhdistelyn kautta mahdolliseksi tulevaan yhdistämiseen tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön vaikka yksittäinen avattava tietojoukko ei sitä mahdollistaisikaan.

Teema 4: Mahdollistajat

Ovatko teeman 4 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Tavoitteet vaikuttavat realistisilta ja toimeenpantavissa olevilta, mikäli kehykset taipuvat tavoitteiden toteuttamisen edellyttämien merkittävien panostusten rahoittamiseen.

Råman Jari
Tietosuojavaltuutetun toimisto